

[Viggo Starcke.]

efterspørgsel afgøre det. Det at forbyde urimelige avancer er i hvert fald overflødig, så længe man har en bestemmelse om, at urimelige priser er forbudt, for hvis man vil forbyde begge dele, betyder det, som det er fremhævet fra flere sider, at man i virkeligheden umuliggør det for initiativ, dygtighed, rationaliserings- og organisationsevne at få nogen belønning for disse værdifulde egenskaber.

I de bestemmelser, der udgør de nye stykker 2 og 3 i § 8, anføres, at der skal tages hensyn til betydningen af varens anvendelse i produktion og forbrug. Det er dog en horribel tanke, at nogle mere eller mindre indsigtfulde, tilfældige mennesker skal sidde og skønne over betydningen af en vares anvendelse i produktion og forbrug. Sikke nogle hoveder de må have. Og videre skal der tages hensyn til, om der er tale om effektivt arbejdende virksomheder. Det er efter vort skøn en meget farlig bestemmelse, fordi den forøger hele vilkårligheden i denne lovgivning, som i forvejen er stor nok, og den giver administrationen nye beføjelser, hvor rigsdagen tidligere gentagne gange har afslået at give dem.

Kvalitetskontrol har rigsdagen tidligere vendt sig imod. I rigsdagsudvalgets betænkning af februar 1947 blev det udtrykkelig udtalt, at priskontrolrådet ikke måtte have nogen beføjelse til at udøve nogen almindelig kvalitetskontrol. Men stk. 2 i § 8 giver en almindelig beføjelse, idet der nu, hvis man fra administrationens side vil det, kan indføres kvalitetskontrol med enhver vare. Et herligt omfattende område for planøkonomer, en tunleplads for kontrolrørerne! Hvad forstår man ved effektivt arbejdende virksomheder? Hvis der skal skønnes over det af administrationen, vil det i det lange løb betyde en socialisering af rationaliseringsbegrebet. Administrationen har tidligere gentagne gange forsøgt at få dette område lagt ind under sig, men er blevet afvist af rigsdagen, sidst efter en indgående debat. Dette begreb, den effektivt arbejdende virksomhed, kan simpelthen i givet fald komme til at betyde, at de små virksomheder, den lille industri, kan blive kvalt til fordel for den store. I hvert fald er det givet, at det er en overflødig og unødvendig bestemmelse, hvis man skulle fortolke begrebet urimelige priser som hidtil.

Det næste spørgsmål er spørgsmålet om forskellen mellem kostprincippet og genanskaffelsesprincippet ved vareprisens fastsættelse. Ja, hvad er en vares værdi? For sælgeren har varen måske den værdi,

som det har kostet at frembringe den, men i markedet vil en vares værdi altid være det, som man kan få den for andre steder, altså genanskaffelsesprisen, og såvidt jeg kan gennemske statens tendenser, har staten den interesse i det stigende marked at anlægge det ene princip og i det faldende marked at anlægge det andet princip. Når priserne stiger, vil man egentlig gerne tage varerne fra den forudseende købmand for det, som de har kostet ham, således at han ikke må få nogen konjunkturavance, men når priserne falder, vil man gerne svinge over til at anlægge systemet med genanskaffelsesprincippet, således at man i hvert fald sikrer købmanden konjunkturtabet. Det har jo været disse vilkår, som store dele af erhvervslivet har måttet arbejde under, at de aldrig måtte få nogen konjunkturavance, men gerne måtte få et konjunkturtab. Staten ville gerne have avancen, men når tabet var der, var den ikke hjemme. Der er her igen et område, hvor administrationen nu skulle have en større udvidelse. Der er f. eks. problemet med købmanden, der ligger med varelagre, som er købt ind, men som er klausulerede. Der bliver ikke anden vej ud af hele denne indviklede lovgivning end at komme helt af med den, og det var jo netop fastlagt i lovens formålsparagraf sidst, at man skulle væk fra denne lovgivning. Det er derfor beklageligt at se, at det lovforslag, der foreligger her i dag, ikke er stemmende med lovens formålsparagraf.

I bemærkningerne til lovforslaget står der, at det må tilstræbes, at priserne for varer af samme art og kvalitet holdes på et ensartet niveau. Det ærede medlem hr. Weikop var i sin udmærkede tale inde på dette princip. Det er jo egentlig en sætning, som, hvis man skal tage den for, hvad den indeholder, sigter på et system af ensretning. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen nævnte i sin tale problemet med grønsagerne, der var steget, efter at maksimalpriserne var faldet bort. Det ærede medlem har ikke været nøjagtig i sine undersøgelser, for det er rigtigt, at grønsagerne steg i en del butikker, men ikke i alle butikker, og det er jo netop det system, man skal frem til, at der er denne forskel i prisen, således at den husmoder, der ser sig for, i det lange løb kommer til at bestemme, hvilken pris grønsagerne skal sælges til.

Spørgsmålet om maksimalpriser og maksimalavance har jeg berørt, og hvad angår lovens § 16, hvorefter det nu igen foreslås at lave en pristidende, kan jeg henvise til, at det har været afvist af rigsdagen; og